

Copyright foto

'Eén week stilstand bij de vleesvarkens en het is weer klaar'

PED: komen we met de schrik vrij?

De gevolgen van de milde PED-variant die in Nederland rondgaat, lijken op bedrijfsniveau mee te vallen. Vleesvarkens zijn er na een dag of vijf weer overheen; de groeivertraging kost naar schatting een euro per varken. Op zeugenbedrijven krijgen alleen de zeugen diarree, biggen lijken er niet of nauwelijks last van te hebben, meldt betrokken dierenarts Arjan Schuttert.

Online Dierenarts: PED-virus

De eerste symptomen van het PED-virus in Nederland wijzen er vooral op dat het om een milde variant van het virus gaat. Een besmetting van het bedrijf met PED is het best tegen te gaan met hygiëne, hygiëne en hygiëne. Bij een besmetting is het virus het beste te bestrijden door de besmette afdelingen in strikte quarantaine te zetten. Bekijk de Online Dierenarts op www.pigbusiness.nl

In Nederland zijn tot nu toe ruim 20 PED-besmettingen bevestigd. Op zowel vleesvarkensbedrijven als zeugenbedrijven. Meerdere van deze uitbraken deden zich voor in de praktijk van De Oosthof, een samenwerkingsverband van drie oostelijke dierenartsenpraktijken. Betrokken dierenarts Arjan Schuttert geldt inmiddels als PED-deskundige. Hij kan uit de eerste hand vertellen hoe de uitbraak op de bedrijven is verlopen.

„Wat opvalt, is dat de ernstige variant van PED in de Verenigde Staten vooral optreedt bij zuigende biggen. In Nederland zien we de milde variant van PED vooral onder vleesvarkens en zeugen”, geeft hij aan. „Het lijkt alsof oudere dieren er gevoeliger voor zijn. Want ook op de zeugenbedrijven krijgen de zuigende biggen bij deze variant niet of nauwelijks diarree. De zeugen wel, die eten een dag of drie niet. En bij gespeende biggen hebben we wél het virus aangetroffen, terwijl er geen klinische verschijnselen waren.” Volgens de GD is het echter nog te vroeg om conclusies te trekken over het verloop bij vermeederingsbedrijven, omdat er nog maar vier bedrijven besmet zijn geraakt. „Er is wel wát kliniek gezien, maar daar kunnen ook nog andere diarreeverwekkers een rol hebben gespeeld. We zien in elk geval nog niet de verhoogde uitval onder biggen die in andere landen wel wordt gemeld”, zegt

Alfred van Lenthe, sectormanager Varkens van GD. In Duitsland varieert het beeld, van nauwelijks verhoogde uitval tot wel 60 tot 80 procent uitval onder zuigende biggen. Een extra reden om alert te blijven, aldus Van Lenthe.

Acute kliniek

Op vleesvarkensbedrijven verloopt de kliniek volgens Schuttert vrij acuut. „Een heel hok is in één keer aan de diarree. Die is waterdun en gelig, het lijkt op salmonella-diarree.” Typisch is volgens Schuttert dat varkens als gevolg van de PED-besmetting ook kunnen gaan braken. „Ik vergelijk het daarom ook wel met buikgriep bij mensen.” Als varkens besmet zijn, eten ze vijf dagen niets. Ze zijn nog wel levendig en speels, geeft hij aan. Omdat ze vijf dagen niets vreten, wordt de diarree ook snel minder. Schuttert adviseert wel om tijdens die vijf dagen aspirinepoeder te verstrekken via het drinkwater, als ontstekingsremmer. „Het virus veroorzaakt een darmontsteking, het schaaft de darmvlokken eraf. Daarom zie je soms ook een beetje bloed bij de diarree.” Na vijf dagen gaan de varkens weer eten en groeien en kun je ze gewoon afleveren, zegt hij. Ze lopen een week groeivertraging op. Schuttert heeft wel eens uitgerekend wat het kost als een vleesvarken vier dagen niet eet;

dat kwam uit op 75 cent. „Dus vijf dagen niet vreten kost pak ‘m beet een euro aan groeivertraging. Het is een berekening op een sigarenkistje, maar dat is ook het enige wat we tot nu toe hebben”, geeft hij aan.

Niet weer ziek

Hoewel het PED-virus heel besmettelijk is, blijken besmette bedrijven volgens de dierenarts toch goed in staat te zijn om het beperkt te houden tot één afdeling of één groep, door daar te werken met aparte bedrijfskleding. „En, het virus zou officieel honderd dagen kunnen overleven in besmette mest. Maar bij de besmette bedrijven die na het afleveren de afdelingen netjes hebben gereinigd en ontsmet, zijn de nieuw opgelegde dieren vervolgens niet weer ziek geworden. Dat is hoopgevend.” Bij PED is ook geen sprake van ‘draggers’, dieren die nog lange tijd virus blijven uitscheiden. „Het virus lijkt zich te gedragen als een klassiek virus: je wordt ziek, het lichaam bouwt afweer op en overwint vervolgens de ziekte.” Ook dat is gunstig, vindt hij. Volgens Schuttert is er nu een wetenschappelijke discussie gaande of varkens die een besmetting met de milde variant van PED doormaken, voldoende bescherming opbouwen tegen de virulente stam. En als dat ►

Duitsland-route aannemelijk

Nog geen jaar geleden publiceerde Pig Business een artikel over PED in de Verenigde Staten. Toen al werd gesteld dat het niet de vraag was óf PED in Nederland kwam, maar wannéer. Op 14 november vorig jaar was het zo ver. Toen dook de besmettelijke virusdiarree voor het eerst op in Nederland op een vleesvarkensbedrijf in de Achterhoek. Het virus ging al enkele maanden rond in Duitsland. Begin januari werd een tweede besmettingsgeval gemeld. Sindsdien kwamen er elke week zo’n drie gevallen bij. In eerste instantie vooral in de Achterhoek, maar zo langzamerhand is het virus redelijk verspreid langs de

oostgrens van het land, van Groningen tot Limburg. Het laatste geval dateert van 18 februari. Hoewel het nog niet officieel vaststaat, lijkt het voor de hand te liggen dat de besmetting afkomstig is uit Duitsland. „Ook al worden vrachtwagens bij de slachterij netjes volgens de regels gereinigd en ontsmet, er is maar 1 gram mest nodig – een kwart theelepeltje – om een bedrijf te besmetten”, zegt Arjan Schuttert. Hij is varkensdierenarts bij DAP De Oosthof, een samenwerkingsverband van drie dierenartsenpraktijken in het oosten van het land. „Als vrachtwagens na het lossen in een Duitse slachterij achter elkaar

in een rij staan om te worden schoongespoten, kan zelfs een zojuist gereinigde wagen nog een spat mest opvangen van de wagen erachter”, schetst hij. Ook dat er vier keer zoveel vleesvarkensbedrijven besmet zijn als zeugenbedrijven, is een indicatie dat het (vlees)varkenstransport hier waarschijnlijk een rol in speelt, aldus Schuttert. Niettemin wil hij de Nederlandse varkenshouders ook een pluim geven: „Als je kijkt hoe we hier met hygiëne omgaan, dan staat Nederland aan de top”, zegt hij. „Daarom zie je ook dat PED zich hier lang niet zo snel verspreidt als elders.”

PED niet nieuw

PED (Porcine Epidemische Diarree) is een virusziekte bij varkens die diarree veroorzaakt door beschadiging van het slijmvlies van de dunne darm. Hetzelfde klinische beeld kan optreden bij infectie door het verwante TGE-virus (Transmissible Gastro-Enteritis); ook dan treedt diarree op door aantasting van het dunne-darmslijmvlies. TGE en PED behoren tot dezelfde familie virussen (coronavirussen). PED en TGE virussen zijn alleen besmettelijk voor varkens en niet gevaarlijk voor de mens of andere diersoorten, aldus GD.

Hoewel er de laatste tijd in de vakers veel over te doen is, is PED zeker niet nieuw. Het werd voor het eerst in 1971 gemeld vanuit Engeland en heeft zich daarna over Europa verspreid als een epidemie met duidelijke diarree-klachten, vooral bij vleesvarkens. Echter, na immuniteitsopbouw in de varkenspopulatie als geheel, is het als ernstig klinisch probleem verdwenen. In Nederland speelde dit eind jaren tachtig. Begin jaren negentig kwam PED als ernstig klinisch probleem niet meer voor, meldt GD.

Ook TGE kwam begin jaren tachtig van de vorige eeuw 'golfgewijs' voor en veroorzaakte grote verliezen onder voornamelijk zuigende biggen. Maar ook TGE is daarna niet meer waargenomen in Nederland, mede door de kruisbescherming door een ander coronavirus

dat waarschijnlijk op alle varkensbedrijven in Nederland voorkomt (het PRCV-virus; porcine respiratoir coronavirus).

In Azië is PED een algemeen voorkomende ziekte sinds 1982, recent worden daar grote uitbraken gemeld. In China is sinds 2010 een toename in uitbraken gezien, die wordt toegeschreven aan nieuwe virusstammen. In mei 2013 werd PED aangetroffen in de VS. Sindsdien heeft het vele bedrijven geïnfecteerd en heeft het zich verspreid over Canada en Latijns Amerika, aldus GD. De agressieve variant van PED kan leiden tot 30 tot 100 procent sterfte bij zuigende biggen tot een leeftijd van 14 dagen, als gevolg van uitdroging door diarree.

In Europa is PED met regelmaat aangetroffen in Italië. In mei 2014 werd PED aangetroffen in een vleesvarkensbedrijf in Duitsland en daarnaast op nog twee andere bedrijven. In november 2014 is het virus voor het eerst sinds lange tijd ook weer in Nederland aangetroffen. Het gaat voornamelijk om de milde variant van het virus. Echter, in de Oekraïne zou ook al de agressieve variant van PED aanwezig zijn. TGE- en PED-virussen zijn zeer besmettelijk en worden gemakkelijk verspreid via varkens, mest, varkenstransportmiddelen, mensen en ongedierte. De GD heeft recent in samenwerking met de sector nieuwe hygiëneprotocollen opgesteld voor zowel de primaire sector als erfbedrevers.

zo is, is het dan wenselijk om bijvoorbeeld zeugen een milde PED-besmetting te laten doormaken zodat ze al een vorm van afweer hebben voor het geval de agressieve variant van PED deze kant op komt? Vaccins zijn in Europa nog niet beschikbaar. In de Verenigde Staten zijn al wel enkele vaccins op de markt. Die helpen om de klinische verschijnselen van PED te onderdrukken, maar vaccinatie kan nog niet voorkomen dat varkens ziek worden. Voornamelijk rekent de GD er nog niet op dat er binnen afzienbare termijn ook in Europa vaccins beschikbaar komen.

'Eén op de drie'

Varkenshouders vragen Schuttert vaak of 'iedereen nu aan de beurt komt'. „We zitten nu in de winter, virussen houden van kou en vocht. Ik vermoed dat PED nog wel aanwezig blijft tot mei”, zegt hij. „Veel zal afhangen van de contacten die bedrijven hebben en

hoe zorgvuldig er wordt omgegaan met bedrijfshygiëne. Geef chauffeurs bijvoorbeeld een bedrijfseigen overal en laarzen. Er zijn bedrijven die heel secuur en consequent werken, dat is echt een succesfactor. Al met al schat ik in dat één op de drie boeren PED uiteindelijk binnen krijgt.”

PED is geen aangifteplichtige ziekte, maar geldt als een bedrijfsgebonden aandoening. De GD maakt alleen bekend in welke provincie de besmette bedrijven zitten. Toch zou Schuttert pleiten voor meer openheid in de communicatie rond besmette bedrijven. „Als je weet waar een besmet bedrijf zit, kan iedereen daar rekening mee houden. Bijvoorbeeld dat je bij dat bedrijf als laatste op de route gaat laden of lossen.”

Alles bij elkaar genomen, lijken de gevolgen van PED voornamelijk mee te vallen, zeker in vergelijking met de schade die de agressieve variant in Noord-Amerika veroorzaakt. „Eén week stilstand bij de vleesvarkens en het

is weer klaar”, zo vat Schuttert het samen.

„Dan maak ik me meer zorgen om ziektes zoals salmonella en PRRS.”

Anderzijds: het is niet gezegd dat deze variant van het virus zo mild blijft; het coronavirus is een RNA-virus en dat kan gemakkelijk muteren. „En waar ik me nu het meeste zorgen om maak, is de virulente stam die kennelijk in Oekraïne aanwezig is. Op basis van ervaringen uit het verleden is het te verwachten dat deze ziekte net zoals Abortus Blauw in het verleden, vanuit het Oostblok hierheen komt. En denk ook aan Afrikaanse varkenspest, dat is al via Rusland en Wit-Rusland in Polen terechtgekomen. Ook dat komt langzaam dichterbij. We lijken nu met PED met de schrik vrij te komen, maar het is geen garantie dat dat in de toekomst ook zo blijkt.” ■

 Reageren?
redactie@pigbusiness.nl